

DZIENNIK USTAW

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

17 sierpnia

№ 72.

Rok 1934.

TREŚĆ:

KONWENCJA

- Poz.:** 690—między Polską a Francją, dotycząca ubezpieczenia na starość, na wypadek niezdolności do pracy i śmierci robotników i pracowników umysłowych, zatrudnionych w górnictwie, podpisana w Warszawie, dnia 21 grudnia 1929 r. 1339
- 691—Oświadczenie rządowe z dnia 30 lipca 1934 r. w sprawie wymiany dokumentów ratyfikacyjnych konwencji między Polską a Francją dotyczącej ubezpieczenia na starość, na wypadek niezdolności do pracy i śmierci robotników i pracowników umysłowych, zatrudnionych w górnictwie. 1356

ROZPORZĄDZENIA MINISTRÓW:

- Poz.:** 692—Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 27 czerwca 1934 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych. 1357
- 693—Opieki Społecznej z dnia 24 lipca 1934 r. o funduszu pożyczkowo-zapomogowym ubezpieczenia na wypadek choroby i macierzyństwa 1357
- 694—Skarbu z dnia 3 sierpnia 1934 r. w sprawie obliczania i ogłaszania wartości złota 1358

690.

KONWENCJA

między Polską a Francją, dotycząca ubezpieczenia na starość, na wypadek niezdolności do pracy i śmierci robotników i pracowników umysłowych, zatrudnionych w górnictwie, podpisana w Warszawie, dnia 21 grudnia 1929 r.

Przekład.

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ,
MY, IGNACY MOŚCICKI,
PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ,

AU NOM DE LA RÉPUBLIQUE DE POLOGNE,
NOUS, IGNACY MOŚCICKI,
PRÉSIDENT DE LA RÉPUBLIQUE DE POLOGNE,

wszem wobec i każdemu z osobna, komu o tem wie-
dzieć należy, wiadomem czynimy:

à tous ceux qui ces présentes Lettres verront,
Salut:

W dniu dwudziestym pierwszym grudnia tysiąc dziewięćset dwudziestego dziewiątego roku podpisana została w Warszawie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Francuskiej konwencja, dotycząca ubezpieczenia na starość, na wypadek niezdolności do pracy i śmierci robotników i pracowników umysłowych, zatrudnionych w górnictwie, o następującem brzmieniu dosłownem:

Une Convention relative à l'assurance - vieillesse - invalidité - décès des ouvriers et employés des mines ayant été signée entre le Gouvernement de la République de Pologne et le Gouvernement de la République Française à Varsovie le 21 décembre mil neuf cent vingt neuf, Convention dont la teneur suit:

KONWENCJA

między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Francuską dotycząca ubezpieczenia na starość, na wypadek niezdolności do pracy i śmierci robotników i pracowników umysłowych, zatrudnionych w górnictwie.

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

I

PREZYDENT REPUBLIKI FRANCUSKIEJ,

pragnąc zawrzeć nową konwencję, mającą na celu zastąpienie w zakresie ubezpieczenia na starość, na wypadek niezdolności do pracy i śmierci robotników i pracowników umysłowych, zatrudnionych w górnictwie, postanowień artykułu 1 konwencji z dnia 14 października 1920 r., dotyczącej pomocy i opieki społecznej, mianowali swymi pełnomocnikami:

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej:

Jego Ekszelencję Pana Augusta ZALESKIEGO, Ministra Spraw Zagranicznych,
Pana Jerzego DRECKIEGO, Dyrektora Departamentu Ubezpieczeń Społecznych w Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej,
Pana Bolesława NAKONIECZNIKOFFA, Dyrektora Urzędu Emigracyjnego,
Pana Tadeusza DALBORA, Radcę Emigracyjnego przy Ambasadzie Polskiej w Paryżu.

Prezydent Republiki Francuskiej:

Jego Ekszelencję Pana Jules Alfred LAROCHE, Ambasadora Nadzwyczajnego i Pełnomocnego Republiki Francuskiej w Warszawie, Komandora Legji Honorowej,
Pana Charles PICQUENARD, Radcę Stanu, Dyrektora w Ministerstwie Pracy, Komandora Legji Honorowej,
Pana Gustave LANGE, Dyrektora Autonomicznej Kasy Emerytalnej Górników, Oficera Legji Honorowej i
Pana Pierre POUILLOT, Naczelnika Wydziału dla spraw robotników cudzoziemskich w Ministerstwie Pracy, Kawalera Legji Honorowej,

którzy, po wymianie swych pełnomocnictw, uznanych za sporządzone w dobrej i należytej formie, zgodzili się na następujące artykuły:

Dział I.**Postanowienia ogólne.****Art. 1.**

Robotnikom i pracownikom umysłowym, obywatelom polskim i francuskim i pozostałym członkom ich rodzin przysługiwać będą bez żadnych ograniczeń lub zastrzeżeń, narówni z obywatelami krajowymi w warunkach, przewidzianych przez niniejszą

CONVENTION

entre la Pologne et la France relative à l'assurance-vieillesse-invalidité-décès des ouvriers et employés des mines.

LE PRÉSIDENT
DE LA RÉPUBLIQUE DE POLOGNE

ET

LE PRÉSIDENT
DE LA RÉPUBLIQUE FRANÇAISE,

désirant conclure une nouvelle convention ayant pour but de remplacer, en ce qui concerne l'assurance-vieillesse-invalidité-décès des ouvriers et employés des mines, les dispositions de l'article 1 de la convention du 14 octobre 1920, relative à l'assistance et à la prévoyance sociales, ont nommé pour leurs plénipotentiaires:

Le Président de la République de Pologne:

Son Excellence Monsieur August ZALESKI, Ministre des Affaires Étrangères,
Monsieur Jerzy DRECKI, Directeur des Assurances Sociales au Ministère du Travail et de l'Assistance Sociale,
Monsieur Boleslaw NAKONIECZNIKOFF, Directeur de l'Office de l'Émigration,
Monsieur Tadeusz DALBOR, Conseiller de l'Émigration auprès de l'Ambassade de Pologne à Paris.

Le Président de la République Française:

Son Excellence Monsieur Jules Alfred LAROCHE, Ambassadeur Extraordinaire et Plénipotentiaire de la République Française à Varsovie, Commandeur de la Légion d'Honneur.
Monsieur Charles PICQUENARD, Conseiller d'État, Directeur au Ministère du Travail, Commandeur de la Légion d'Honneur.
Monsieur Gustave LANGE, Directeur de la Caisse Autonome de retraites des ouvriers mineurs, Officier de la Légion d'Honneur et
Monsieur Pierre POUILLOT, Chef du Service de la Main d'Oeuvre Étrangère au Ministère du Travail, Chevalier de la Légion d'Honneur,

lesquels, après avoir échangé leurs pleins pouvoirs, trouvés en bonne et due forme, sont convenus des articles suivants:

Titre premier.**Dispositions générales.****Article premier.**

Les ouvriers et employés de nationalité polonaise et française et leurs ayants droit bénéficieront, sans aucune restriction ou réserve, de tous les avantages à la charge tant des deux États que des organismes d'assurance et des caisses minières prévus par

konwencję, wszystkie korzyści, udzielane na rachunek tak obu Państw, jak i instytucji ubezpieczeniowych oraz kas górniczych, a przewidziane przez ustawodawstwo jednego i drugiego kraju, dotyczące ubezpieczenia na starość, na wypadek niezdolności do pracy i śmierci.

Art. 2.

W stosunku do robotników i pracowników umysłowych, obywateli jednego i drugiego Państwa, którzy pracowali kolejno w obu krajach w przedsiębiorstwie, podlegającym systemowi emerytur górniczych, uwzględniane będą w warunkach, przewidzianych przez niniejszą konwencję, okresy składkowe, przebyte na obszarze jednego i drugiego kraju, jak również i okresy zastępcze przy ustalaniu praw zainteresowanych oraz praw członków ich rodzin.

Zastrzega się przytem, że czas pracy w górnictwie, przebyty we Francji, uwzględniany będzie przy stosowaniu powyższego ustępu przez Autonomiczną Kasę Emerytalną Górników tylko w tym wypadku, o ile obejmuje on co najmniej okres 3-letni, liczący nie mniej, jak 792 dni pracy.

Zastrzega się poza tem, że czas pracy w górnictwie, przebyty w Polsce, uwzględniany będzie przy stosowaniu pierwszego ustępu niniejszego artykułu przez polskie instytucje ubezpieczeniowe tylko w tym wypadku, o ile stanowi co najmniej trzecią część okresu wyczekiwania, wymaganego przez ustawodawstwo miarodajne dla instytucji ubezpieczeniowej, do której należeli zainteresowani.

W wypadku, gdyby pracownik na skutek niniejszych postanowień został pozbawiony swych praw do świadczeń, przewidzianych przez ustawodawstwo francuskie lub polskie, okres powyższy zostanie zmniejszony do dwóch lat.

Art. 3.

Pracownicy umysłowi (employés), obywatele francuscy, zatrudnieni w polskich przedsiębiorstwach, podlegających systemowi emerytur górniczych, będą korzystali bez żadnych ograniczeń lub zastrzeżeń narówni z obywatelami polskimi w warunkach, przewidzianych przez niniejszą konwencję, ze wszystkich świadczeń przewidzianych przez rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1927 r., a dotyczących ubezpieczenia na starość, na wypadek niezdolności do pracy i śmierci.

Art. 4.

Korzyści, przewidziane przez niniejszą konwencję, będą udzielane, począwszy od dnia wejścia jej w życie, robotnikom i pracownikom umysłowym, których prawa powstały po dniu 24 lutego 1923 r. Będą one udzielane w tych samych warunkach wdowom i sierotom, których mąż lub ojciec zmarł po tym dniu.

Te z powyższych korzyści, które były już przewidziane przez konwencję z dnia 14 października 1920 r. będą udzielane, począwszy od wymienionej powyżej daty 24 lutego 1923 r.

W drodze wyjątku i na czas przejściowy robotnikom i pracownikom umysłowym, zatrudnionym w górnictwie obu krajów, którzy wypełnili przed

la législation d'assurance-invalidité-vieillesse-décès de l'un et de l'autre pays sur le pied d'égalité avec les nationaux dans les conditions prévues par la présente convention.

Article 2.

Pour les ouvriers et employés de l'une et de l'autre nationalité qui ont travaillé alternativement dans les deux pays, dans une exploitation soumise au régime de retraites des ouvriers mineurs, les périodes de versement effectuées sur le territoire de l'un et l'autre pays, ainsi que les périodes assimilées, entreront en compte pour la détermination des droits des intéressés et de ceux de leurs ayants droit dans les conditions prévues par la présente convention.

Il est entendu que les services miniers effectués en France n'entreront en compte pour l'application de l'alinéa ci-dessus par la Caisse autonome de retraites des ouvriers mineurs, que s'ils ont une durée minimum de 3 ans représentant au moins 792 journées de travail.

Il est entendu, d'autre part, que les services miniers effectués en Pologne n'entreront en compte, pour l'application de l'alinéa premier du présent article par les organismes d'assurance polonais, que s'ils ont une durée minimum d'un tiers du délai d'attente exigé par la législation qui régit l'organisme d'assurance auquel les intéressés ont été affiliés.

Dans le cas où ces dispositions auraient pour conséquence de priver le travailleur de ses droits aux prestations prévues par la législation française ou polonaise, cette durée sera réduite à deux ans.

Article 3.

Les travailleurs intellectuels (employés) de nationalité française, occupés dans des exploitations polonaises soumises au régime de retraites des ouvriers mineurs, bénéficieront, sans aucune restriction ou réserve, de toutes les prestations prévues par le décret du Président de la République du 24 Novembre 1927, relatives à l'assurance-vieillesse-invalidité-décès, sur le pied d'égalité avec les nationaux dans les conditions prévues par la présente convention.

Article 4.

Les avantages prévus par la présente convention seront attribués, à partir de la date à laquelle elle sera applicable, aux ouvriers et employés dont l'ouverture du droit est postérieure au 24 Février 1923. Ils seront attribués, dans les mêmes conditions, aux veuves et orphelins dont le mari ou le père sera décédé après cette date.

Ceux de ces avantages qui étaient déjà prévus par la convention du 14 Octobre 1920, seront attribués à partir de la date susvisée du 24 Février 1923.

À titre exceptionnel et transitoire, les ouvriers et employés des mines des deux pays qui remplissaient, avant le 24 Février 1923, les conditions d'âge

dniem 24 lutego 1923 r. warunki dotyczące wieku i czasu pracy, wymagane przez ustawodawstwo jednego lub drugiego kraju dla uzyskania prawa do renty starczej i którzy mieszkali w dniu tym w kraju, w którym przebyli wymieniony wyżej czas pracy, przysługiwać będą korzyści, przewidziane w artykułach 5, 6 i 7 niniejszej konwencji.

Dział II.

Renty starcze.

Rozdział I. Robotnicy i pracownicy umysłowi, obywatele polscy, których okresy pracy, wchodzące w rachubę przy ustalaniu renty, były przebyte całkowicie we Francji.

- A) Robotnicy i pracownicy umysłowi, obywatele polscy, których okresy pracy, wchodzące w rachubę przy ustalaniu renty były przebyte całkowicie w przedsiębiorstwach, podlegających systemowi emerytur górniczych.

Art. 5.

Robotnicy i pracownicy umysłowi, obywatele polscy, którzy byli zatrudnieni co najmniej przez 15 lat w przedsiębiorstwach, podlegających systemowi emerytur górniczych, korzystają z rent ustalonych na ich osobistym rachunku zarówno w Autonomicznej Kasie Emerytalnej Górników, jak i ewentualnie w Narodowej Kasie Emerytur na starość i otrzymują ponadto z Kasy Autonomicznej dodatek, przeznaczony na zabezpieczenie im renty, równej rencie przewidzianej przez powyższe ustawodawstwo dla robotników i pracowników umysłowych obywateli francuskich, którzy przepracowali ten sam okres czasu.

Jeżeli przepracowali oni od 15 do 29 lat w powyższych przedsiębiorstwach, mają ewentualnie ponadto prawo do zasiłku państwowego, przewidzianego w 2-im ustępie artykułu 8 ustawy z dnia 25 lutego 1914 r., na tych samych warunkach, co robotnicy i pracownicy umysłowi, obywatele francuscy.

Robotnicy i pracownicy umysłowi, obywatele polscy, którzy przepracowali mniej niż 15 lat w powyższych przedsiębiorstwach, mają narówni z robotnikami i pracownikami umysłowymi, obywatelami francuskimi prawo wyłącznie do rent ustalonych na ich osobistym rachunku w Autonomicznej Kasie Emerytalnej Górników i ewentualnie w Narodowej Kasie Emerytur na starość.

- B) Robotnicy i pracownicy umysłowi, obywatele polscy, których okresy pracy, wchodzące w rachubę przy ustalaniu renty były przebyte w przedsiębiorstwach, podlegających systemowi emerytur górniczych oraz poza temi przedsiębiorstwami.

Art. 6.

Robotnicy i pracownicy umysłowi, obywatele polscy, którzy byli zatrudnieni tak w przedsiębiorstwach, podlegających systemowi emerytur górniczych, jak i poza temi przedsiębiorstwami, mają pra-

et de services requises par la législation de l'un ou l'autre pays pour avoir droit à pension de vieillesse et qui résidaient, à cette date, dans le pays où ils ont accompli lesdits services, pourront bénéficier des avantages prévus par les articles 5, 6 et 7 de la présente convention.

Titre II.

Pensions de vieillesse.

Chapitre I - er. Ouvriers et employés de nationalité polonaise dont tous les services entrant en compte pour la retraite ont été effectués en France.

- A) Ouvriers et employés de nationalité polonaise dont tous les services entrant en compte pour la retraite ont été effectués dans des exploitations soumises au régime de retraites des ouvriers mineurs.

Article 5.

Les ouvriers et employés de nationalité polonaise qui ont été occupés, pendant 15 ans au moins, dans des exploitations soumises au régime de retraites des ouvriers mineurs, bénéficient des rentes constituées à leur nom, tant à la Caisse autonome de retraites des ouvriers mineurs, que, le cas échéant, à la Caisse nationale des retraites pour la vieillesse, et reçoivent, en outre, de la Caisse autonome, une majoration destinée à leur assurer une pension égale à celle prévue par ladite législation pour les ouvriers et employés de nationalité française qui ont effectué le même temps de services.

S'ils ont effectué de 15 à 29 ans de services dans des exploitations susvisées, ils ont droit, en outre, le cas échéant, à l'allocation de l'Etat prévue par le 2-me alinéa de l'article 8 de la loi du 25 Février 1914, dans les mêmes conditions que les ouvriers et employés de nationalité française.

Les ouvriers et employés de nationalité polonaise qui ont effectué moins de 15 ans de services dans les exploitations susvisées, n'ont droit, comme les ouvriers et employés de nationalité française, qu'aux rentes constituées à leur nom à la Caisse autonome de retraites des ouvriers mineurs, et, le cas échéant, à la Caisse nationale des retraites pour la vieillesse.

- B) Ouvriers et employés de nationalité polonaise dont les services entrant en compte pour la retraite ont été effectués dans des exploitations soumises au régime de retraites des ouvriers mineurs et en dehors de ces exploitations.

Article 6.

Les ouvriers et employés de nationalité polonaise qui ont été occupés tant dans des exploitations soumises au régime de retraites des ouvriers mineurs, qu'en dehors de ces exploitations, ont droit, pour les

wo za okresy składkowe, przebyte w ubezpieczeniu górniczym, do rent ustalonych na ich osobistym rachunku tak w Autonomicznej Kasie Emerytalnej Górników, jak i ewentualnie w Narodowej Kasie Emerytur na starość.

Za inne okresy mają oni prawo do rent, utworzonych w kasach działających na zasadzie ustawy z 5 kwietnia 1910 r. o emeryturach robotniczych i włościańskich.

Mają oni ponadto prawo do zasiłku ze strony państwa francuskiego, przewidzianego przez tę ostatnią ustawę, do którego mogliby rościć sobie pretensje pracownicy francuscy, wypełniający te same warunki, dotyczące wieku, pracy i opłacania składek.

O ile przepracowali oni co najmniej 15 lat w przedsiębiorstwach podlegających systemowi emerytur górniczych, stosują się do nich z tytułu tych okresów pracy przepisy powyższego artykułu 5 (ustępy 1 i 2). Za inne okresy pracy mają prawo do rent, ustalonych na ich osobistym rachunku w kasach działających na zasadzie ustawy z dnia 5 kwietnia 1910 r. o emeryturach robotniczych i włościańskich.

Rozdział II. Robotnicy i pracownicy umysłowi, obywatele francuscy, których okresy pracy, wchodzące w rachubę przy ustalaniu renty, były przebyte całkowicie w Polsce.

Art. 7.

Robotnicy, obywatele francuscy, którzy byli zatrudnieni w polskich przedsiębiorstwach, podlegających systemowi emerytur górniczych, mają prawo narówni z obywatelami polskimi do świadczeń przewidzianych:

a) z tytułu okresów pracy, przebytych na Górnym Śląsku i w województwach poznańskim i pomorskim — przez ustawę z dnia 17 czerwca 1912 r. o bractwach górniczych i przez ordynację ubezpieczeniową z dnia 19 lipca 1911 r. (księga IV), zmienioną ustawami polskimi;

b) z tytułu okresów pracy, przebytych w województwach krakowskim, lwowskim, tarnopolskim i stanisławowskim — przez austriacką ustawę z dnia 28 lipca 1889 r., zmienioną rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r.;

c) z tytułu okresów pracy, przebytych w województwach centralnych i w części cieszyńskiej województwa śląskiego — przez statuty bractw górniczych.

Pracownicy umysłowi (employés), obywatele francuscy, którzy byli zatrudnieni w polskich przedsiębiorstwach, podlegających systemowi emerytur górniczych, mają prawo narówni z obywatelami polskimi do świadczeń, przewidzianych w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1927 r.

Rozdział III. Robotnicy i pracownicy umysłowi, obywatele francuscy lub polscy, których okresy pracy, wchodzące w rachubę przy ustalaniu renty, dzielą się między Francję i Polskę.

périodes de versements effectuées sous la législation minière, aux rentes constituées à leur nom, tant à la Caisse autonome de retraites des ouvriers mineurs, que, le cas échéant, à la Caisse nationale des retraites pour la vieillesse.

Pour les autres périodes, ils ont droit aux rentes constituées aux Caisses fonctionnant par application de la loi du 5 avril 1910 sur les retraites ouvrières et paysannes.

Ils ont droit, en outre, à l'allocation de l'État français prévue par cette dernière loi, à laquelle pourraient prétendre les travailleurs français remplissant les mêmes conditions d'âge, de services et de versements.

S'ils ont effectué 15 ans au moins de services dans les exploitations soumises au régime de retraites des ouvriers mineurs, ils sont traités, pour ces services, comme il est dit à l'art. 5 ci-dessus (alinéas 1 et 2). Pour les autres services, ils ont droit aux rentes constituées à leur nom aux Caisses fonctionnant par application de la loi du 5 avril 1910 sur les retraites ouvrières et paysannes.

Chapitre II. Ouvriers et employés de nationalité française dont tous les services entrant en compte pour la retraite ont été effectués en Pologne.

Article 7.

Les ouvriers de nationalité française qui ont été occupés dans des exploitations polonaises soumises au régime de retraites des ouvriers mineurs ont droit, sur le pied d'égalité avec les nationaux, aux prestations prévues, savoir:

a) pour les services faits en Haute-Silésie et dans les voïevodies de Poznań et de Pomorze, par la loi du 17 juin 1912 sur les Caisses minières et par le Code d'assurances sociales du 19 juillet 1911 (Livre IV) amendé par la législation polonaise;

b) pour les services faits dans les voïevodies de Kraków, Lwów, Tarnopol et Stanisławów, par la loi autrichienne du 28 juillet 1889 amendée par Décret du Président de la République du 22 mars 1928;

c) pour les services faits dans les voïevodies centrales et dans la partie de Cieszyn de la voïevodie Silésienne, par les statuts des caisses minières.

Les travailleurs intellectuels (employés) de nationalité française qui ont été dans des exploitations polonaises soumises au régime de retraites des ouvriers mineurs, ont droit, sur le pied d'égalité avec les nationaux, aux prestations prévues par le décret du Président de la République du 24 novembre 1927.

Chapitre III. Ouvriers et employés de nationalité française ou polonaise dont les services entrant en compte pour la retraite sont répartis entre la France et la Pologne.

Art. 8.

Co się tyczy robotników i pracowników umysłowych, obywateli francuskich lub polskich, którzy osiągnęli wiek, od którego przysługuje prawo do renty w jednym z dwóch krajów i którzy pracowali kolejno w obu krajach w przedsiębiorstwach, podlegających systemowi emerytur górniczych, prawo do renty będzie ustalone i renty zostaną przyznane w tym kraju z uwzględnieniem całości ich łącznego czasu pracy, wchodzącego w rachubę w obu krajach. Z chwilą, gdy wypełnią warunki, przewidziane przez ustawodawstwo drugiego kraju i przez niniejszą konwencję, ich prawo do renty będzie ustalone i ich renty będą przyznane w drugim kraju.

Jednakże zasiłki i dodatki, ciężące na Francji, będą przyznawane tylko w tym wypadku, o ile łączny czas pracy osiągnie co najmniej 15 lat. Świadczenia, ciężące na Polsce, będą przyznawane tylko w tym wypadku, o ile łączny czas pracy osiągnie okres wyczekiwania, przewidziany przez polskie ustawodawstwo.

Każdy z obu krajów postępować będzie w sposób następujący:

We Francji Kasa Autonomiczna ustali dla celów rachunkowych wysokość renty, do której zainteresowany miałby prawo, gdyby cały czas jego pracy był przebyty we Francji; renta, ciężąca na Kasie, będzie obliczona na tej podstawie w stosunku do liczby lat pracy, wchodzących w rachubę według ustawodawstwa właściwego dla Kasy.

Robotnicy i pracownicy umysłowi, mający od 15 do 29 lat pracy tak w kopalniach francuskich, jak i w kopalniach polskich, będą mieli prawo narówni z robotnikami francuskimi do zasiłku państwowego, który będzie obliczany, biorąc za podstawę 1/30 normalnego zasiłku za każdy rok pracy we Francji po dniu 3 lipca 1911 r., pod warunkiem, żeby byli w 55 roku życia zatrudnieni w przedsiębiorstwie, podlegającym systemowi emerytur górniczych w jednym lub drugim kraju.

W Polsce renta będzie obliczana jak następuje:

a) system, obowiązujący w województwach centralnych i w województwach krakowskim, lwowskim, tarnopolskim i stanisławowskim:

Właściwe bractwa górnicze ustalą dla celów rachunkowych rentę, do której zainteresowany miałby prawo na zasadzie ustawodawstwa polskiego i statutów bractw górniczych, gdyby cały jego łączny czas pracy był przebyty w przedsiębiorstwach, przynależnych do tych bractw; będą one wypłacały rentę w stosunku do liczby lat, przepracowanych w Polsce.

b) system, obowiązujący na Górnym Śląsku i w województwach poznańskim i pomorskim:

Gdy ubezpieczony osiągnie wiek przewidziany przez ustawodawstwo, obowiązujące na Górnym Śląsku lub w województwach poznańskim i pomorskim, właściwy zakład ubezpieczenia na wypadek niezdolności do pracy i na starość ustali dla celów rachunkowych rentę (łącznie z dodatkiem państwowym), do której zainteresowany miałby prawo na

Article 8.

Pour les ouvriers et employés de nationalité française ou polonaise qui ont atteint l'âge auquel s'ouvre le droit à pension dans l'un des deux pays, et qui ont travaillé alternativement dans les deux pays dans des exploitations soumises au régime de retraites des ouvriers mineurs, leur droit à pension sera établi et leur pension liquidée, au regard de ce pays, en faisant état de l'ensemble de leurs services cumulables entrant en compte dans les deux pays. Lorsqu'ils rempliront les conditions prévues par la législation de l'autre pays et par la présente convention, leur droit à pension sera établi et leur pension liquidée au regard de l'autre pays.

Toutefois, les allocations et majorations à la charge de la France ne seront attribuées que si les services cumulables atteignent au moins 15 ans. Les prestations à la charge de la Pologne ne seront attribuées que si les services cumulés atteignent le délai d'attente prévu par la législation polonaise.

Chacun des deux pays procédera de la manière suivante:

En ce qui concerne la France, la Caisse autonome déterminera, pour ordre, le chiffre de la pension à laquelle l'intéressé aurait eu droit si tous ses services avaient été effectués en France; la pension à sa charge sera calculée sur cette base proportionnellement au nombre des années de services entrant en compte d'après la législation qui régit la Caisse autonome.

Les ouvriers et employés ayant de 15 à 29 ans de services, tant dans les mines françaises que dans les mines polonaises, auront droit, comme les ouvriers français, à une allocation de l'État qui sera calculée sur la base de 1/30 de l'allocation normale, par année de service en France postérieure au 3 juillet 1911, à condition qu'ils soient occupés dans une exploitation soumise au régime de retraites des ouvriers mineurs dans l'un ou l'autre pays à l'âge de 55 ans.

En ce qui concerne la Pologne, la pension sera calculée comme suit:

a) Régime en vigueur dans les voïevodies centrales et dans les voïevodies de Kraków, Lwów, Tarnopol et Stanisławów:

Les caisses minières intéressées détermineront, pour ordre, la pension à laquelle l'intéressé aurait droit, par application de la législation polonaise et des statuts des caisses minières, si tous les services cumulables avaient été effectués dans les exploitations ressortissant à ces caisses; elles serviront une pension proportionnelle au nombre des années de service accomplies en Pologne;

b) Régime en vigueur en Haute-Silésie et dans les voïevodies de Poznań et de Pomorze:

Lorsque l'assuré atteint l'âge prévu par la législation en vigueur en Haute-Silésie ou dans les voïevodies de Poznań et de Pomorze, l'Institut d'assurance-invalidité-vieillesse compétent détermine, pour ordre, la pension (y compris l'allocation à la charge de l'État) à laquelle l'intéressé aurait droit par application de cette législation si tous ses services cumu-

zasadzie tego ustawodawstwa, gdyby cały jego łączny czas pracy był przebyty w przedsiębiorstwach, przynależnych do tego zakładu; renta zostanie obliczona, przyjmując, że zainteresowany otrzymywał za swą pracę we francuskich przedsiębiorstwach górniczych zarobek, odpowiadający V klasie zarobkowej. Zakład ubezpieczenia na wypadek niezdolności do pracy i na starość wypłacać będzie rentę, ciężącą tak na państwie, jak i na zakładzie ubezpieczenia na wypadek niezdolności do pracy i na starość, w stosunku do liczby lat, przepracowanych w Polsce.

c) Ubezpieczenie pracowników umysłowych:

System obliczenia, przewidziany, jak wyżej w ustępie b, zastosowany będzie przy ustalaniu świadczeń ubezpieczenia pracowników umysłowych z zastrzeżeniem następującego postanowienia: wysokość kwoty zasadniczej i kwoty wzrostu z tytułu pracy w przedsiębiorstwach francuskich, podlegających systemowi emerytur górniczych, będą obliczane, przyjmując za ich pracę we Francji ten zarobek, który służył za podstawę przy obliczaniu składek, wpłacanych do Autonomicznej Kasy Emerytalnej Górników.

Dział III.

Renty z tytułu niezdolności do pracy.

Rozdział I. Robotnicy i pracownicy umysłowi, obywatele polscy, których okresy pracy, wchodzące w rachubę przy ustalaniu renty inwalidzkiej, były przebyte całkowicie we Francji.

Art. 9.

Robotnik lub pracownik umysłowy, obywatel polski, który udowodni co najmniej 10-letnią pracę w przedsiębiorstwach, podlegających systemowi emerytur górniczych i który po przebyciu 6-miesięcznego okresu leczenia przez towarzystwo pomocy staje się co najmniej w 2/3 niezdolnym do pracy górniczej lub innej, ma prawo do świadczeń, które byłyby udzielone znajdującemu się w takiej samej sytuacji robotnikowi, obywatelowi francuskiemu, o ile wypełnił inne warunki, wymagane przez wspomniane ustawodawstwo.

Wypłata zasiłku miesięcznego przewidzianego przez francuską ustawę zostaje jednakże wstrzymana w razie, gdy zainteresowany opuszcza terytorjum francuskie i nie poddaje się co 6 miesięcy badaniu w miejscu swego zamieszkania przez lekarza, wyznaczonego przez towarzystwo pomocy, do którego ostatnio należał.

Autonomiczna Kasa Emerytalna Górników zastrzega sobie również prawo badania przez wyznaczonego przez nią lekarza osób, korzystających ze świadczeń z tytułu niezdolności do pracy w miejscu ich zamieszkania.

Rozdział II. Robotnicy i pracownicy umysłowi, obywatele francuscy, których okresy pracy, wchodzące w rachubę przy ustalaniu renty z tytułu niezdolności do pracy, były przebyte całkowicie w Polsce,

lables avaient été effectués dans les exploitations ressortissant à cet institut; la pension sera calculée en supposant que l'intéressé recevait, pour ses services dans les exploitations minières françaises, le salaire correspondant à la V classe de salaire. L'institut d'assurance - invalidité - vieillesse servira une pension à la charge tant de l'Etat que de l'institut d'assurance-invalidité-vieillesse, proportionnelle au nombre des années de services accomplies en Pologne.

c) Assurance des travailleurs intellectuels:

Le système de calcul prévu à l'alinéa b) ci-dessus s'applique à la détermination des prestations de l'assurance des travailleurs intellectuels sous réserve de la disposition suivante: le montant de la pension de base et les majorations correspondant au service dans les exploitations françaises soumises au régime de retraites des ouvriers mineurs seront calculés en prenant en considération pour leur service en France le salaire ayant servi de base pour les versements effectués à la Caisse autonome de retraites des ouvriers mineurs.

Titre III.

Pensions d'invalidité.

Chapitre I. Ouvriers et employés de nationalité polonaise dont tous les services entrant en compte pour la pension d'invalidité ont été effectués en France.

Article 9.

Tout ouvrier et employé de nationalité polonaise, qui justifie de 10 ans au moins de services dans des exploitations soumises au régime de retraites des ouvriers mineurs et qui, après avoir reçu pendant six mois les soins d'une Société de secours, est atteint d'une incapacité de travail, minier ou autre, au moins égale aux 2/3, a droit, s'il remplit les autres conditions exigées par ladite législation, aux prestations qui seraient accordées à un ouvrier de nationalité française se trouvant dans la même situation.

L'allocation mensuelle prévue par la loi française cessera, toutefois, d'être servie si l'intéressé quitte le territoire français et ne se soumet pas tous les six mois, à la visite d'un médecin de sa résidence désigné par la Société de secours à laquelle il était affilié en dernier lieu.

La Caisse autonome de retraites des ouvriers mineurs se réserve également le droit de faire procéder, par un médecin de son choix, à la visite médicale des titulaires de prestations d'invalidité au lieu de leur résidence.

Chapitre II. Ouvriers et employés de nationalité française dont tous les services entrant en compte pour la pension d'invalidité ont été effectués en Pologne,

Art. 10.

Robotnik lub pracownik umysłowy, obywatel francuski, który stał się niezdolnym do pracy w rozumieniu polskiego ustawodawstwa lub statutu kasy górniczej, do której należał, ma prawo do wszystkich świadczeń, przewidzianych przez wspomniane ustawodawstwo lub wspomniany statut, o ile wypełnia wymagane przez nie warunki.

Rozdział III. Robotnicy i pracownicy umysłowi, obywatele francuscy, lub polscy, których okresy pracy, wchodzące w rachubę przy ustalaniu renty z tytułu niezdolności do pracy, dzielą się między Francję i Polskę.

Art. 11.

I. Co się tyczy robotnika lub pracownika umysłowego, obywatela francuskiego lub polskiego, który pracował kolejno we Francji i w Polsce w przedsiębiorstwach, podlegających systemowi emerytur górniczych, ustala się prawo do renty i przysługującej rentę zgodnie z właściwym ustawodawstwem każdego z tych krajów z uwzględnieniem całego jego łącznego czasu pracy w obu krajach przy ustalaniu minimalnego okresu pracy, wymaganego w każdym z nich.

Każdy z obu krajów postępować będzie w sposób następujący:

Udział Francji będzie obliczany w ten sposób, że kwota renty z tytułu niezdolności do pracy, przewidziana przez ustawę francuską, podzielona będzie przez ogólną liczbę lat pracy zainteresowanego, a otrzymany iloraz będzie pomnożony przez liczbę lat pracy zainteresowanego we Francji.

Co się tyczy Polski:

a) System, obowiązujący w województwach centralnych i w województwach krakowskim, lwowskim, tarnopolskim i stanisławowskim:

Postanowienia artykułu 8-a stosują się również do rent z tytułu niezdolności do pracy.

b) System, obowiązujący na Górnym Śląsku i w województwach poznańskim i pomorskim:

Postanowienia artykułu 8-b, dotyczące wypłacania świadczeń, ciężących na zakładzie ubezpieczenia na wypadek niezdolności do pracy i na starość oraz na Państwie, stosują się do rent z tytułu niezdolności do pracy.

Zainteresowani, podlegający ubezpieczeniu na Górnym Śląsku, otrzymają ponadto z bractwa górniczego, do którego należą, pensję, obliczoną w sposób następujący:

Bractwo górnicze ustali dla celów rachunkowych pensję, do której zainteresowany miałby prawo przy zastosowaniu ustawodawstwa polskiego i statutu bractwa górniczego, gdyby cały jego łączny czas pracy był przebyty w przedsiębiorstwie, przynależnym do tego bractwa; pensja ta zostanie obliczona, przyjmując, że zainteresowany otrzymywał za swą pracę we francuskich przedsiębiorstwach górniczych zarobek, odpowiadający IV klasie zarobkowej. Bractwo górnicze wypłacać będzie pensję, proporcjonalną do liczby lat przepracowanych w Polsce.

Article 10.

Tout ouvrier et employé de nationalité française atteint d'invalidité au sens de la législation polonaise ou des statuts de la Caisse minière à laquelle il était affilié a droit à toutes les prestations prévues par ladite législation ou lesdits statuts s'il remplit les conditions exigées.

Chapitre III. Ouvriers et employés de nationalité française ou polonaise dont les services entrant en compte pour la pension d'invalidité sont répartis entre la France et la Pologne.

Article 11.

I. Pour tout ouvrier et employé, de nationalité française ou polonaise, qui a travaillé alternativement en France et en Pologne, dans des exploitations soumises au régime des retraites des ouvriers mineurs, ses droits à pension sont établis et sa pension liquidée suivant la législation spéciale à chaque pays, en faisant entrer en compte l'ensemble des services cumulables dans les deux pays, pour la constatation du minimum de services exigé dans chacun d'eux.

Chacun des deux pays procédera de la manière suivante:

La part de la France sera déterminée en divisant le montant de la pension d'invalidité fixée par la loi française par le nombre total d'années de services de l'intéressé et en multipliant le quotient de cette division par le nombre d'années des services effectués en France par l'intéressé.

En ce qui concerne la Pologne:

a) Régime en vigueur dans les voïevodies centrales et dans les voïevodies de Kraków, Lwów, Tarnopol et Stanisławów:

Les dispositions de l'article 8-a s'appliquent également aux retraites d'invalidité.

b) Régime en vigueur en Haute-Silésie et dans les voïevodies de Poznań et de Pomorze:

Les dispositions de l'article 8-b concernant le service des prestations à la charge de l'institut d'assurance-invalidité-vieillesse et de l'Etat sont applicables aux retraites d'invalidité.

Les intéressés soumis à l'assurance en Haute-Silésie recevront, en outre, de la caisse minière à laquelle ils sont affiliés une pension calculée de la manière suivante:

La caisse minière déterminera, pour ordre, la pension à laquelle l'intéressé aurait droit, par application de la législation polonaise et du statut de la caisse, si tous les services cumulables avaient été effectués dans une exploitation ressortissant à cette caisse; cette pension sera calculée en supposant que l'intéressé recevait, pour ses services dans les exploitations minières françaises, le salaire correspondant à la IV classe de salaire. La caisse minière servira une pension proportionnelle au nombre des années des services accomplies en Pologne.

c) Ubezpieczenie pracowników umysłowych.

Postanowienia artykułu 8-c mają zastosowanie przy udzielaniu świadczeń z tytułu niezdolności do pracy.

II. W wypadku, gdy robotnik nabywa w Polsce prawo do korzystania ze świadczeń bractwa górniczego z tytułu niezdolności do pracy, ale nie wypełni warunków, wymaganych dla korzystania ze świadczeń, przewidzianych przez ustawodawstwo o ogólnym ubezpieczeniu na wypadek niezdolności do pracy i na starość, ustala się jego prawo do pensji i przyznaje mu się pensję z uwzględnieniem całego jego łącznego czasu pracy w górnictwie i wypłaca mu się pensję, proporcjonalną do liczby lat, przepracowanych w Polsce. W razie, gdy wypełni warunki, wymagane dla korzystania ze świadczeń ogólnego ubezpieczenia na wypadek niezdolności do pracy i na starość w Polsce, Autonomiczna Kasa Emerytalna Górników przyzna ciążącą na niej część renty na tych samych warunkach, jakie wyżej podano, o ile łączny czas pracy osiągnie minimalny okres pracy, wymagany przez ustawodawstwo francuskie.

W razie, gdy pracownik umysłowy nabywa w Polsce prawo do korzystania ze świadczeń zakładu ubezpieczeń pracowników umysłowych z tytułu niezdolności do pracy, nie będąc niezdolnym do pracy w rozumieniu ustawodawstwa francuskiego, ustali się jego prawo do renty i przyzna mu się rentę z uwzględnieniem całego jego łącznego czasu pracy w górnictwie i wypłaci mu się rentę, proporcjonalną do liczby lat, przepracowanych w Polsce. Poczynając od chwili, gdy Autonomiczna Kasa Emerytalna Górników uzna na podstawie zaświadczenia, wydanego przez wyznaczonego przez nią lekarza, że zainteresowany wypełnił warunki, wymagane przez ustawodawstwo francuskie dla przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy, przewidzianej przez to ustawodawstwo, Autonomiczna Kasa Emerytalna Górników przyzna na tych samych warunkach, jakie wyżej podano, ciążącą na niej część renty.

III. W razie, gdy robotnik lub pracownik umysłowy nabywa we Francji prawo do korzystania ze świadczeń Autonomicznej Kasy Emerytalnej Górników z tytułu niezdolności do pracy, zakład ogólnego ubezpieczenia na wypadek niezdolności do pracy i na starość, zakład ubezpieczeń pracowników umysłowych i bractwo górnicze przyznają ciążącą na nich część renty, o ile zostały wypełnione wszystkie warunki, wymagane przez ustawodawstwo polskie.

Dział IV.

Zasiłki pośmiertne i zasiłki sieroce.

Art. 12.

Pozostali członkowie rodziny robotników i pracowników umysłowych, obywateli francuskich lub polskich, zatrudnionych ostatnio w przedsiębiorstwie polskim, podlegającym systemowi emerytur górniczych, mają prawo do zasiłku pośmiertnego na warunkach, przewidzianych przez polskie ustawodawstwo lub statuty polskich bractw górniczych, przyczem rozumie się, że będą zaliczane okresy,

c) Assurance des travailleurs intellectuels.

Les dispositions de l'article 8-c s'appliquent au service des prestations d'invalidité.

II. Dans le cas où l'ouvrier est admis, en Pologne, au bénéfice d'une prestation d'invalidité par une caisse minière, mais ne remplit pas les conditions exigées pour obtenir le bénéfice des prestations prévues par la législation de l'assurance générale invalidité-vieillesse, son droit à pension est établi et sa pension liquidée en faisant état de l'ensemble de ses services miniers cumulables et il lui est servi une pension proportionnelle au nombre des années de services en Pologne. Lorsqu'il remplira les conditions exigées pour bénéficier des prestations de l'assurance générale invalidité-vieillesse en Pologne, il sera procédé par la Caisse autonome de retraites des ouvriers mineurs à la liquidation de la part de pension à sa charge dans les mêmes conditions que ci-dessus, si ces services cumulables atteignent le minimum de durée des services exigé par la législation française.

Dans le cas où le travailleur intellectuel est admis, en Pologne, au bénéfice d'une prestation d'invalidité, par un institut d'assurance de travailleurs intellectuels, mais n'est pas atteint d'invalidité au sens de la législation française, son droit à pension est établi et sa pension liquidée en faisant état de l'ensemble de ses services miniers cumulables et il lui est servi une pension proportionnelle au nombre des années de services en Pologne. À partir du moment où la Caisse autonome de retraites des ouvriers mineurs reconnaît, au vu d'un rapport établi par un médecin de son choix, que l'intéressé remplit les conditions exigées par la législation française pour l'attribution d'une rente d'invalidité prévue par cette législation, il sera procédé, par la Caisse autonome de retraites des ouvriers mineurs, à la liquidation de la part de la pension à sa charge dans les mêmes conditions que ci-dessus.

III. Dans le cas où l'ouvrier et employé est admis en France au bénéfice d'une prestation d'invalidité par la Caisse autonome de retraites des ouvriers mineurs l'institut d'assurance générale invalidité-vieillesse, l'institut d'assurance des travailleurs intellectuels et la caisse minière procèdent à la liquidation de la part de pension à leur charge, si toutes les conditions exigées par la législation polonaise sont remplies.

Titre IV.

Allocations au décès et allocations d'orphelins.

Article 12.

Les ayants droit des ouvriers et employés de nationalité française ou polonaise occupés, en dernier lieu, dans une exploitation polonaise soumise au régime de retraites des ouvriers mineurs, ont droit à l'allocation au décès dans les conditions prévues par la législation ou les statuts des caisses minières polonaises, étant entendu, qu'entrent en compte les périodes pendant lesquelles l'intéressé a satisfait, en

podczas których zainteresowany uczynił zadość we Francji przepisom ustawodawstwa francuskiego w przedmiocie ubezpieczenia górniczego.

Art. 13.

Pozostali członkowie rodziny robotników i pracowników umysłowych, obywateli francuskich lub polskich, zatrudnionych ostatnio w przedsiębiorstwie francuskim, podlegającym systemowi emerytur górniczych, mają prawo do zasiłku pośmiertnego na warunkach, przewidzianych przez ustawodawstwo francuskie, przyczem rozumie się, że będą zaliczane okresy, podczas których zainteresowany uczynił zadość w Polsce przepisom ustawodawstwa polskiego w przedmiocie ubezpieczenia górniczego lub statutow polskich bractw górniczych.

Art. 14.

Zasiłek pośmiertny, do którego mogą sobie rościć prawo pozostali członkowie rodziny tych robotników lub pracowników umysłowych, którzy korzystali ze świadczeń z tytułu niezdolności do pracy lub rent starczych na mocy ustawodawstwa jednego z obu krajów i którzy nie pracowali w przedsiębiorstwach drugiego kraju, podlegających systemowi emerytur górniczych, będzie wypłacany przez właściwe instytucje pierwszego kraju na warunkach, przewidzianych przez jego ustawodawstwo.

Jeżeli zmarły pracował w obu krajach w przedsiębiorstwach, podlegających systemowi emerytur górniczych, przyznaje się zasiłek, przewidziany przez ustawę francuską o emeryturach górniczych, o ile robotnik ma co najmniej 15 lat łącznej pracy i był ostatnio zatrudniony w przedsiębiorstwie, objętem tą ustawą; jednakże w razie, gdy robotnik lub pracownik umysłowy korzystał z miesięcznego zasiłku z tytułu niezdolności do pracy, powyższy minimalny okres 15 lat nie będzie wymagany. Zasiłek, przewidziany przez ustawodawstwo polskie przyznaje się pozostałym członkom rodziny ubezpieczonego, który z uwzględnieniem łącznego czasu pracy wypełnił okres wyczekiwania, przewidziany przez to ustawodawstwo i który był ostatnio zatrudniony w polskim przedsiębiorstwie górniczym.

Art. 15.

Postanowienia artykułów 12, 13 i 14 mają zastosowanie do zasiłków sierocych.

Jednakże w wypadku, gdy robotnik lub pracownik umysłowy korzystali z renty z tytułu niezdolności do pracy, wyżej wymieniony minimalny okres 15 lat nie będzie wymagany.

Przy obliczaniu zasiłków sierocych z tytułu polskiego ustawodawstwa o ogólnem ubezpieczeniu na wypadek niezdolności do pracy i na starość, ubezpieczenia górniczego oraz ubezpieczenia pracowników umysłowych, będą zaliczane zgodnie z postanowieniami artykułu 8-b i-c i artykułu 11-b i-c okresy ubezpieczeniowe, przebyte we Francji.

Art. 16.

Postanowienia artykułów 12 i 14 mają również zastosowanie do zasiłków, przyznawanych przez polskie bractwa górnicze w razie śmierci żony i dzieci

France, aux prescriptions de la législation française sur les assurances minières.

Article 13.

Les ayants droit des ouvriers et employés de nationalité française ou polonaise, occupés, en dernier lieu, dans une exploitation française soumise au régime de retraites des ouvriers mineurs, ont droit à l'allocation au décès dans les conditions prévues par la législation française, étant entendu qu'entrent en compte les périodes pendant lesquelles l'intéressé a satisfait en Pologne aux prescriptions de la législation polonaise sur les assurances minières ou aux statuts des caisses minières polonaises.

Article 14.

L'allocation au décès à laquelle peuvent prétendre les ayants droit d'ouvriers ou employés bénéficiaires de prestations d'invalidité ou de pensions de vieillesse en vertu de la législation de l'un des deux pays et qui n'ont pas travaillé dans des exploitations de l'autre pays soumises au régime de retraites des ouvriers mineurs est servie par les organismes compétents du premier pays, dans les conditions prévues par sa législation.

Lorsque le défunt a effectué des services dans les deux pays, dans des exploitations soumises au régime de retraites des ouvriers mineurs, l'allocation prévue par la loi française sur les retraites des ouvriers mineurs est attribuée si l'ouvrier a au moins 15 ans des services cumulables et était occupé en dernier lieu dans une exploitation soumise à cette loi; toutefois, dans le cas où l'ouvrier ou employé était bénéficiaire d'une allocation mensuelle d'invalidité, cette durée minimum de 15 ans n'est pas exigée. L'allocation prévue par la législation polonaise est attribuée aux ayants droit de l'assuré qui a accompli, compte tenu des services cumulables, le délai d'attente prévu par cette législation et était occupé, en dernier lieu, dans une exploitation minière polonaise.

Article 15.

Les dispositions des articles 12, 13 et 14 sont applicables aux allocations d'orphelins.

Toutefois, dans le cas où l'ouvrier ou l'employé était bénéficiaire d'une retraite d'invalidité, cette durée minimum de 15 ans n'est pas exigée.

Pour le calcul des allocations d'orphelins de la législation polonaise d'assurance générale d'invalidité-vieillesse, de l'assurance minière et de l'assurance des travailleurs intellectuels, il sera tenu compte des périodes d'assurance accomplies en France en conformité des dispositions de l'article 8-b et -c et de l'article 11-b et -c.

Article 16.

Les dispositions des articles 12 et 14 s'appliquent également aux allocations attribuées par les caisses minières polonaises en cas de décès de la

ubezpieczonego lub rencisty, o ile on i pozostali członkowie jego rodziny wypełniają poza tem postanowienia ustawodawstwa polskiego.

W razie gdy robotnik lub pracownik umysłowy, którego okresy pracy górniczej dzielą się między oba kraje, był ostatnio zatrudniony we Francji, a pozostali po nim członkowie rodziny nie mogą rościć sobie prawa do korzystania z zasiłku pośmiertnego lub zasiłku sierociego, otrzymają oni od polskich instytucji ubezpieczeniowych, do których ubezpieczony należał, część zasiłków pośmiertnych lub zasiłków sierocych, do których mieliby prawo, gdyby okresy pracy ubezpieczonego były przebyte całkowicie w Polsce; część ta będzie obliczana w stosunku proporcjonalnym między okresami ubezpieczeniowymi, przebytymi w Polsce a pełnym okresem ubezpieczenia. Przy obliczaniu zasiłków sierocych z tytułu polskiego ustawodawstwa o ogólnem ubezpieczeniu na wypadek niezdolności do pracy i na starość, o ubezpieczeniu górniczem oraz ubezpieczeniu pracowników umysłowych mają zastosowanie postanowienia art. 15, ustęp 3.

Dział V.

Renty i pensje wdowie.

Art. 17.

Wdowom po robotnikach i pracownikach umysłowych polskich, których okresy pracy w górnictwie zostały całkowicie przebyte we Francji, przynajmniej Autonomiczna Kasa Emerytalna Górników pensje wdowie na tych samych warunkach, jak wdowom po robotnikach i pracownikach umysłowych obywatelach francuskich.

Art. 18.

Przewidziane przez ustawodawstwo polskie renty wdowie, ciężące na polskich instytucjach ubezpieczeniowych i zasiłek, ciężący na Państwie Polskiem przynajmniej się wdowom po robotnikach i pracownikach umysłowych obywatelach francuskich, których czas pracy w górnictwie został całkowicie przebyty w Polsce na tych samych warunkach, jak wdowom po robotnikach i pracownikach umysłowych, obywatelach polskich.

Art. 19.

Co się tyczy wdów po robotnikach i pracownikach umysłowych, obywatelach polskich lub francuskich, którzy pracowali kolejno w obu krajach w przedsiębiorstwach, podlegających systemowi emerytur górniczych, prawo do renty zostanie ustalone i renta zostanie przyznana z uwzględnieniem całego łącznego czasu pracy ich mężów przy obliczaniu renty w obu krajach. Jednakże zasiłki i dodatki, ciężące na Francji, będą przyznawane tylko w tym wypadku, o ile łączny czas pracy osiągnie co najmniej 15 lat i o ile wdowa liczy co najmniej 55 lat życia.

Każdy z obu krajów postępować będzie w sposób następujący:

Za okresy pracy przebyte przez męża we Francji, renta wdowia równać się będzie połowie renty, przyznanej mężowi przy zastosowaniu niniejszej konwencji lub do której mógłby być rościć sobie prawo z zastrzeżeniem, że wdowa wypełnia poza tem wszystkie warunki, wymagane przez ustawę francuską.

femme et des enfants de l'assuré ou du bénéficiaire d'une pension si celui-ci et ses ayants droit remplissent, par ailleurs, les dispositions de la législation polonaise.

Dans le cas où l'ouvrier ou l'employé dont les services miniers sont répartis entre les deux pays était occupé en dernier lieu en France et dont les ayants droit ne peuvent prétendre au bénéfice de l'allocation au décès ou de l'allocation d'orphelins, ceux-ci recevront de la part des organismes d'assurance polonais auxquels l'assuré était affilié une part des allocations au décès ou allocations d'orphelins auxquelles ils auraient eu droit si tous les services de l'assuré avaient été effectués en Pologne; cette part sera calculée en proportion de périodes d'assurance en Pologne par rapport à la période totale de l'assurance. Au calcul des allocations d'orphelins de la législation polonaise d'assurance générale d'invalidité-vieillesse, de l'assurance minière et de l'assurance des travailleurs intellectuels s'appliquent les dispositions de l'art. 15 alinéa 3.

Titre V.

Rentes et pensions de veuves.

Article 17.

Les pensions de veuves des ouvriers et employés polonais dont tous les services miniers ont été accomplis en France sont attribuées par la Caisse autonome de retraites des ouvriers mineurs dans les mêmes conditions qu'aux veuves d'ouvriers et employés de nationalité française.

Article 18.

Les rentes de veuves à la charge des organismes d'assurance polonais et l'allocation de l'État polonais prévues par la législation polonaise sont attribuées aux veuves d'ouvriers et employés de nationalité française dont tous les services miniers ont été accomplis en Pologne dans les mêmes conditions qu'aux veuves d'ouvriers et employés de nationalité polonaise.

Article 19.

Pour les veuves d'ouvriers ou employés de nationalité polonaise ou française qui ont alternativement travaillé dans les deux pays, dans des exploitations soumises au régime de retraites des ouvriers mineurs, leur droit à pension est établi et leur pension liquidée en faisant état de l'ensemble des services de leur mari cumulables pour la retraite dans les deux pays. Toutefois, les allocations et majorations à la charge de la France ne seront attribuées que si les services cumulables atteignent au moins 15 ans et si la veuve est âgée d'au moins 55 ans.

Chacun des deux pays procédera de la manière suivante:

Pour les services faits en France par le mari, la pension sera égale à la moitié de la pension dont celui-ci était titulaire par application de la présente convention ou à laquelle il aurait pu prétendre, sous réserve que la veuve remplisse, par ailleurs, toutes les conditions exigées par la loi française.

Za okresy pracy, przebyte przez męża w Polsce, część jego renty, przyznana wdowie na podstawie polskiego ustawodawstwa lub statutów bractw górniczych, będzie obliczana, biorąc za podstawę rentę, wypłacaną mężowi lub tę, do której mógłby być rościć sobie prawo przy zastosowaniu niniejszej konwencji, przyczem winny być wypełnione wszystkie inne warunki, wymagane przez polskie ustawodawstwo.

W wypadku, gdy wdowa nabyła w jednym z obu krajów prawo do korzystania ze świadczeń instytucji ubezpieczeniowej z tytułu niezdolności do pracy, ale nie wypełniła warunków wymaganych dla korzystania ze świadczeń, przewidzianych przez ustawodawstwo drugiego kraju, ustala się jej prawo do renty i przyznaje jej się rentę z uwzględnieniem całego łącznego czasu pracy w górnictwie jej męża oraz wypłaca jej się rentę, proporcjonalną do liczby lat pracy w danym kraju. Gdy wypełni ona warunki, wymagane dla korzystania ze świadczeń z tytułu ustawodawstwa drugiego kraju, instytucja ubezpieczeniowa tego kraju przyznaje na niej część renty na tych samych warunkach, jakie wyżej podano.

Dział VI.

Okresy zastępcze zrównane z pracą górniczą.

Art. 20.

Przy ustalaniu wysokości zasiłków i dopłat Państwa Francuskiego uważane są za okresy zrównane z okresem opłacania składek:

1) Dla mężczyzn — rzeczywisty czas trwania obowiązkowej służby wojskowej, odbytej we francuskim wojsku czynnym i czas, spędzony pod sztandarami wojsk francuskich podczas wojny 1914—1918, które wedle brzmienia ustawy z dnia 5 kwietnia 1910 r. (art. 4 § 4 i art. 36 § 10) i obu ustaw z dnia 31 grudnia 1915 r. liczą się w całości jako okresy ubezpieczeniowe;

2) Dla kobiet—każde urodzenie dziecka, stwierdzone deklaracją złożoną przed urzędnikiem stanu cywilnego, które liczy się za jeden rok ubezpieczenia w warunkach, przewidzianych art. 4 § 5 i art. 36 § 10 ustawy z dnia 5 kwietnia 1910 r.

Przy ustalaniu świadczeń polskiego ubezpieczenia górniczego są uważane za okresy zrównane z okresami opłacania składek okresy służby wojskowej w wojsku polskim i okresy, ustawowo zrównane z tą służbą.

Przy ustalaniu świadczeń polskiego ogólnego ubezpieczenia na wypadek niezdolności do pracy i na starość uważane są za zrównane z okresami opłacania składek okresy, podczas których ubezpieczony, będąc niezdolnym do pracy z powodu choroby, nie może nadal pracować zawodowo i okresy służby wojskowej w wojsku polskim oraz okresy, ustawowo zrównane z tą służbą.

Dział VII.

Specjalne postanowienia, dotyczące ustawodawstwa polskiego.

Art. 21.

I. Do ubezpieczonych, których czas pracy, wchodzący w rachubę przy ustalaniu praw do świad-

Pour les services faits en Pologne par le mari, la part de la pension de celui-ci, accordée à la veuve par la législation polonaise ou les statuts des caisses minières, sera calculée en prenant pour base la pension servie au mari ou celle à laquelle il aurait pu prétendre par application de la présente convention, toutes les autres conditions exigées par la législation polonaise devant être remplies.

Dans le cas où la veuve est admise, dans l'un des deux pays, au bénéfice d'une prestation d'invalidité par un organisme d'assurance, mais, ne remplit pas les conditions exigées pour obtenir le bénéfice des prestations prévues par la législation de l'autre pays, son droit à pension est établi et la pension liquidée en faisant état de l'ensemble des services miniers du mari et il lui est servi une pension proportionnelle au nombre des années de services dans ce pays. Lorsqu'elle remplira les conditions exigées pour bénéficier des prestations de la législation de l'autre pays, il sera procédé par l'organisme d'assurance de ce pays à la liquidation de la part de la pension à sa charge dans les mêmes conditions que ci-dessus.

Titre VI.

Périodes assimilées à des services de mines.

Article 20.

Pour la détermination du montant des allocations et bonifications de l'État français, sont considérées comme périodes assimilées à une période de versement:

1) pour les hommes, la durée effective du service militaire obligatoire accompli dans l'armée active française et le temps passé sous les drapeaux dans les armées françaises au cours de la guerre 1914—1918, qui, aux termes de la loi du 5 avril 1910 (art. 4 par. 4 et art. 36 par. 10) et des deux lois du 31 Décembre 1915, comptent comme périodes d'assurance pour la totalité;

2) pour les femmes, chaque naissance d'enfant constatée par déclaration faite à l'Officier de l'État civil qui compte pour une année d'assurance dans les conditions prévues aux art. 4 par. 5 et art. 36 par. 10 de la loi du 5 avril 1910.

Pour la détermination des prestations de l'assurance minière polonaise, sont considérées comme périodes assimilées à une période de versement les périodes de service militaire dans l'armée polonaise et les périodes légalement assimilées à ce service.

Pour la détermination des prestations de l'assurance générale d'invalidité-vieillesse polonaise, sont considérées comme périodes assimilées à une période de versement, les périodes pendant lesquelles l'assuré, incapable de travailler en raison d'une maladie, ne peut pas continuer son activité professionnelle et les périodes de service militaire dans l'armée polonaise et les périodes légalement assimilées à ce service.

Titre VII.

Dispositions spéciales à la législation polonaise.

Article 21.

I. Pour les assurés dont les services entrant en ligne de compte pour la détermination des droits aux

czeń z tytułu ogólnego ubezpieczenia na wypadek niezdolności do pracy i na starość, ubezpieczenia górniczego oraz ubezpieczenia pracowników umysłowych dzieli się między oba kraje, mają zastosowanie następujące postanowienia:

Okresy ubezpieczeniowe (okresy opłacania składek i okresy zastępcze), przebyte we Francji, będą zaliczane dla wypełnienia okresu wyczekiwania i dla utrzymania prawa do świadczeń polskiego ubezpieczenia.

Okresy, podczas których ubezpieczeni, obywatele polscy lub francuscy, korzystają ze świadczeń francuskiego ubezpieczenia górniczego, będą uwzględniane dla utrzymania prawa do świadczeń polskiego ubezpieczenia, jak okresy tego ostatniego ubezpieczenia.

II. Co się tyczy polskiego ustawodawstwa, obowiązującego na Górnym Śląsku, stwierdza się poza tem:

a) że polskie bractwa górnicze na Górnym Śląsku i zakład ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa nie będą uprawnione do odmawiania płacenia świadczeń rencistom, obywatelom francuskim, zamieszkującym poza Polską przy stosowaniu postanowień, dotyczących spoczywania świadczeń w razie dobrowolnego pobytu zagranicą,

b) że postanowienia obowiązującego na Górnym Śląsku polskiego ustawodawstwa o ubezpieczeniu górniczym, dotyczące warunków co do wieku, wymaganych dla przyjęcia w charakterze członka do bractwa górniczego, nie będą stosowane do górników, obywateli polskich lub francuskich, którzy uprzednio podlegali ubezpieczeniu górniczemu we Francji,

c) że wygasłe prawa z tytułu polskiego ubezpieczenia górniczego obywateli polskich i francuskich odżywają w wypadku, gdy zainteresowany podlegał uprzednio co najmniej przez pięć lat polskiemu ubezpieczeniu górniczemu, w chwili, gdy zaczyna się jego późniejsze zatrudnienie w przedsiębiorstwie górniczym, podlegającym ubezpieczeniu górniczemu w jednym lub drugim kraju; prawa zainteresowanych, którzy nie wypełnili wyżej wymienionych warunków co do czasu trwania pracy, odżywają, o ile opłacano za nich co najmniej przez dwanaście miesięcy składki z tytułu zatrudnienia, podlegającego ubezpieczeniu górniczemu w jednym lub drugim kraju.

Art. 22.

Uznaniówki, przewidziane przez ustawodawstwo polskie dla utrzymania praw ubezpieczonych, nie będą wymagane za okres czasu, w którym robotnicy i pracownicy umysłowi, obywatele polscy lub francuscy, pracują we Francji w przedsiębiorstwach, podlegających systemowi emerytur górniczych.

Art. 23.

Jeżeli przysługujące ubezpieczonym obywatelom polskim lub francuskim prawo do świadczeń z tytułu ogólnego ubezpieczenia na wypadek niezdolności do pracy i na starość, ubezpieczenia górniczego lub ubezpieczenia pracowników umysłowych wygasło po dniu 1 stycznia 1924 r. podczas ich zamieszkiwania na obszarze polskim lub francuskim, wówczas prawo to zostanie przywrócone na ich wniosek

prestations de l'assurance générale d'invalidité-vieillesse, de l'assurance minière et de l'assurance des travailleurs intellectuels sont répartis entre les deux pays, les dispositions suivantes sont applicables:

Les périodes d'assurance (périodes de versement et périodes assimilées) accomplies en France entreront en ligne de compte pour l'accomplissement du délai d'attente et pour le maintien du droit aux prestations de l'assurance polonaise.

Les périodes pendant lesquelles les assurés de nationalité polonaise ou française bénéficient d'une prestation de l'assurance minière française seront considérées pour le maintien du droit aux prestations de l'assurance polonaise comme périodes de cette dernière assurance.

II. En ce qui concerne la législation polonaise en vigueur en Haute-Silésie il est précisé, en outre:

a) que les caisses minières polonaises de Haute-Silésie et l'Institut d'assurance invalidité-vieillesse ne seront pas autorisés à refuser le paiement des prestations aux pensionnés ressortissants français, résidant en dehors de la Pologne, en application des dispositions concernant la suspension des prestations en cas de séjour volontaire à l'étranger;

b) que les dispositions de la législation polonaise sur l'assurance minière en vigueur en Haute-Silésie, concernant les conditions d'âge exigées pour l'admission à la caisse minière, ne seront pas appliquées aux mineurs, ressortissants polonais ou français, qui avaient été antérieurement soumis à l'assurance minière en France;

c) que les droits périmés de l'assurance minière polonaise des ressortissants polonais et français renaissent dans le cas où l'intéressé a été soumis antérieurement pendant cinq ans au moins à l'assurance minière polonaise au moment où commence leur occupation postérieure dans une exploitation minière assujettie à l'assurance minière dans l'un ou l'autre pays; les droits des intéressés qui n'ont pas rempli les conditions de durée de services mentionnées ci-dessus renaissent s'il a été versé pour eux pendant douze mois au moins, des cotisations en vertu d'une occupation assujettie à l'assurance minière dans l'un ou l'autre pays.

Article 22.

La taxe de rappel prévue par la législation polonaise pour le maintien des droits des assurés n'est pas exigible pendant le temps où les ouvriers et employés de nationalité française ou polonaise travaillent en France dans les exploitations soumises au régime de retraites des ouvriers mineurs.

Article 23.

Si postérieurement à la date du 1-er janvier 1924, et pendant qu'ils étaient domiciliés sur le territoire polonais ou français, des assurés, ressortissants polonais ou français, ont laissé éteindre leur droit aux prestations de l'assurance générale d'invalidité-vieillesse, de l'assurance minière ou de l'assurance des travailleurs intellectuels, ce droit sera rétabli, sur leur demande, avec effet rétroactif pen-

z działaniem wstecznym na ten okres aż do upływu dwóch lat po wejściu w życie niniejszej konwencji, przyczem nie będzie wymagana zapłata składek lub uznaniówek za czas ubiegły; wniosek może być zgłoszony tylko w przeciągu dwóch lat po wejściu w życie niniejszej konwencji i winien być przedłożony przez zainteresowanych właściwej instytucji ubezpieczeniowej.

Dla utrzymania prawa do świadczeń po upływie powyższego okresu zainteresowani winni będą wypełniać wszystkie formalności, przewidziane przez ustawodawstwo polskie i statuty polskich bractw górniczych.

Dział VIII.

Procedura i badanie wniosków.

Art. 24.

Każdy robotnik lub pracownik umysłowy, który wypełnił przewidziane warunki, uprawniające do korzystania z postanowień art. 8 i 11 konwencji, winien zgłosić wniosek w podwójnym egzemplarzu do właściwej instytucji kraju, w którym posiada miejsce zamieszkania, a mianowicie we Francji — do Autonomicznej Kasy Emerytalnej Górników, w Polsce — do właściwej instytucji ubezpieczeniowej.

Członkowie rodziny ubezpieczonych, wymienionych w ustępie 1, zgłaszają swe wnioski w podwójnym egzemplarzu do właściwej instytucji kraju, w którym posiadają miejsce zamieszkania.

Do wniosku winny być dołączone dokumenty i dowody, wymagane tak przez ustawodawstwo francuskie jak i ustawodawstwo polskie.

Ustawowe terminy, przewidziane dla zgłaszania wniosków i odwołań przez ustawodawstwo jednego Państwa, będą uważane za zachowane w razie, gdy zainteresowani zgłoszą wymienione wnioski lub odwołania do instytucji ubezpieczeniowej drugiego Państwa.

Art. 25.

Instytucja ubezpieczeniowa po otrzymaniu w myśl poprzedniego artykułu podania, rozpatruje, czy odpowiada ono postanowieniom konwencji i ewentualnie ustala okres pracy, wchodzącej w rachubę przy obliczaniu renty odnośnie do jej kraju.

Jeżeli instytucja ubezpieczeniowa uważa, że podanie nie odpowiada postanowieniom konwencji, wskazuje powody swego stanowiska.

Instytucja ubezpieczeniowa przekazuje następnie w obu wypadkach akta do właściwej instytucji drugiego kraju, która przeprowadza takie samo badanie, ustala pełny okres pracy i zwraca uzupełnione akta instytucji, do której wniosek został najpierw zgłoszony; instytucja ta komunikuje instytucji drugiego Państwa o wyniku dokonanego ustalenia renty.

Art. 26.

Każda z zainteresowanych instytucji obu krajów wydaje orzeczenie, dotyczące świadczeń na niej ciężących.

Art. 27.

W razie zacepienia decyzji, powziętych przez władze lub właściwe instytucje jednego z obu Państw przy stosowaniu niniejszej konwencji, odwołania,

dant cette période jusqu'à deux ans après la mise en vigueur de la présente convention et ce, sans qu'il soit nécessaire de verser des cotisations ou des taxes de rappel pour le passé; la demande n'est autorisée que jusqu'à deux ans après la mise en vigueur de la présente convention et devra être présentée par les intéressés auprès de l'organisme d'assurance compétent.

Pour le maintien des droits aux prestations après la période ci-dessus, les intéressés devront remplir toutes les formalités prévues par la législation polonaise et par les statuts des caisses minières polonaises.

Titre VIII.

Procédure et examen des demandes.

Article 24.

Tout ouvrier et employé qui remplit les conditions prévues pour prétendre au bénéfice des dispositions des art. 8 et 11 de la convention adresse sa demande, en double exemplaire, à l'organisme compétent du pays dans lequel il a travaillé en dernier lieu ou à l'organisme compétent du pays de sa résidence; savoir: en France, à la Caisse autonome de retraites des ouvriers mineurs; en Pologne, à l'organisme d'assurance compétent.

Les ayants droit des assurés visés à l'alinéa 1 adressent leur demande, en double exemplaire, à l'organisme compétent du pays de leur résidence.

La demande doit être accompagnée des documents et des pièces justificatives requis tant par la législation française que par la législation polonaise.

Les délais légaux prévus pour l'introduction des demandes et des recours par la législation d'un État seront considérés comme observés au cas où les intéressés auront introduit lesdites demandes ou recours auprès d'un organisme d'assurance de l'autre État.

Article 25.

L'organisme d'assurance saisi en application de l'article précédent, examine si la requête satisfait aux dispositions de la convention et arrête, le cas échéant, la durée des services qui entrent en compte pour la retraite en ce qui concerne son pays.

S'il estime que la requête ne satisfait pas aux dispositions de la convention, il en indique les raisons.

Il transmet ensuite, dans les deux cas, le dossier à l'organisme compétent de l'autre pays qui procède à un examen identique, arrête la totalité des services, et renvoie le dossier complété à l'organisme saisi en premier lieu de la demande; cet organisme fait part à l'organisme de l'autre État du résultat de la liquidation à laquelle il a procédé.

Article 26.

Chacun des organismes intéressés des deux pays émet le titre correspondant aux prestations à sa charge.

Article 27.

En cas des contestations au sujet des décisions prises en application de la présente convention par les autorités ou les organismes compétents de l'un

przewidziane przez ustawodawstwo tego Państwa, będą wnoszone i rozstrzygane według przepisów tegoż ustawodawstwa.

Dział IX.

Różne postanowienia.

Art. 28.

Przy stosowaniu niniejszej konwencji okresy składkowe, przebyte na obszarze jednego lub drugiego kraju, jak również i okresy zastępcze, które upłynęły przed dniem 24 lutego 1923 r. będą zaliczane przy ustalaniu praw osób zainteresowanych.

Co się tyczy robotników i pracowników umysłowych, którzy wypełnili warunki, wymagane dla korzystania z niniejszej konwencji, a których prawa do renty byłyby już przyznane w chwili wejścia w życie powyższej konwencji, renta ich zostanie poddana rewizji w celu umożliwienia im korzystania z postanowień konwencji.

Art. 29.

Jeżeli całkowite świadczenia, przysługujące ubezpieczonym ze strony obu krajów na podstawie łącznego czasu pracy, zgodnie z postanowieniami art. 8, 11 i 19 są niższe od sumy świadczeń, przewidzianych przez jeden z obu krajów, na podstawie jego własnego ustawodawstwa, z tytułu okresów ubezpieczeniowych, przebytych wyłącznie na jego obszarze, to świadczenia te zostaną powiększone o tę różnicę przez Państwo lub zainteresowaną instytucję ubezpieczeniową.

Art. 30.

Wypłata świadczeń będzie dokonywana w walucie kraju wydającego orzeczenie.

Przy wypłacie rent, należnych rencistom mieszkającym w innym kraju, niż ten, który wydał orzeczenie, Autonomiczna Kasa Emerytalna Górników i instytucje ubezpieczeniowe polskie wywiązywać się będą ze swych zobowiązań zapomocą międzynarodowych przekazów pocztowych, wystawianych bezpośrednio na uprawnionych, chyba że zainteresowani ustanowią pełnomocnika dla pobierania swych należności w kraju, wydającym orzeczenia.

Koszty przekazów będą obciążały samych rencistów.

Wypłata będzie mogła również być dokonywana, bądź za pośrednictwem Polskiej Pocztovej Kasy Oszczędności, bądź w jakikolwiek inny sposób, który mógłby być ustalony za wspólnym porozumieniem przez zainteresowane francuskie i polskie instytucje ubezpieczeniowe.

Jeżeli wypłata będzie dokonywana za pośrednictwem Polskiej Pocztovej Kasy Oszczędności, koszty stąd wynikające będą mogły być nałożone na rencistów.

Art. 31.

Przywilej zwolnienia od opłat, przewidziany przez ustawodawstwo ubezpieczeniowe, mający zastosowanie do robotników i pracowników umysłowych, zatrudnionych w przedsiębiorstwach, podlega-

des deux États, les recours prévus par la législation de cet État seront introduits et jugés suivant les règles prescrites par cette législation.

Titre IX.

Dispositions diverses.

Article 28.

Pour l'application de la présente convention, les périodes de versements effectuées sur le territoire de l'un ou l'autre pays, ainsi que les périodes assimilées, écoulées avant la date du 24 février 1923, entreront en compte pour la détermination des droits des intéressés.

Pour les ouvriers et employés remplissant les conditions pour bénéficier de la présente convention et dont les droits à pension auraient été déjà liquidés lors de la mise en vigueur de ladite convention, leur situation sera révisée en vue de les faire bénéficier des dispositions de la convention.

Article 29.

Si les prestations totales à servir aux assurés par les deux pays sur la base des services cumulables conformément aux dispositions des articles 8, 11 et 19 sont inférieures au montant des prestations prévues par l'un des deux pays, d'après sa propre législation, en raison des périodes d'assurance accomplies sur son seul territoire, ces prestations sont augmentées de la différence par l'État ou l'organisme d'assurance intéressé.

Article 30.

Le paiement des prestations sera fait dans la monnaie du pays d'émission du titre.

Pour le paiement des pensions dues au bénéficiaire résidant dans le pays autre que celui d'émission du titre, la Caisse autonome de retraites des ouvriers mineurs et les organismes d'assurance polonais se libéreront au moyen de mandats-poste internationaux, adressés directement aux ayants-droit, à moins que les intéressés ne constituent un mandataire pour percevoir les arrérages de leurs pensions dans le pays d'émission.

Le prix des mandats émis sera à la charge du bénéficiaire.

Le paiement pourra également avoir lieu soit par l'intermédiaire de la Caisse Postale d'Épargne polonaise, soit par tout autre mode qui pourrait être arrêté d'un commun accord par les organismes d'assurance français et polonais intéressés.

Lorsque le paiement aura lieu par l'intermédiaire de la Caisse Postale d'Épargne polonaise les frais en résultant pourront être mis à la charge des bénéficiaires.

Article 31.

Le bénéfice des exemptions de taxes prévu par la législation d'assurance applicable aux ouvriers et employés occupés dans des exploitations soumises au régime d'assurance des ouvriers mineurs de

jących systemowi emerytur górniczych jednego z obu krajów, rozciąga się na obywateli drugiego kraju w odniesieniu do dokumentów, które mają być przedkładane władzom lub instytucjom ubezpieczeniowym jednego lub drugiego kraju.

Art. 32.

Wszystkie akty, dokumenty i jakiegokolwiek materiały dowodowe, które mają być przedkładane przy wykonywaniu niniejszej konwencji, zwolnione są od zaświadczenia urzędowego władz dyplomatycznych lub konsularnych.

Art. 33.

Władzami administracyjnymi i instytucjami ubezpieczeniowymi obu państw, powołanymi do wykonywania niniejszej konwencji są

we Francji: Ministerstwo Pracy, Higieny, Opieki i Przewoźności Społecznej i Autonomiczna Kasa Emerytalna Górników,

w Polsce: Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej oraz Ministerstwo Przemysłu i Handlu, Spółka Bracka w Tarnowskich Górach, Zakład Ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa w Królewskiej Hucie i Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych w Królewskiej Hucie,

które korespondować będą bezpośrednio ze sobą w sprawach:

- 1) ewentualnego przesyłania informacji, dotyczących ubezpieczeniowego konta ubezpieczonych, którzy przechodzą z jednego kraju do drugiego;
- 2) ustalania wysokości świadczeń, które mają być przyznane ubezpieczonym lub pozostałym członkom ich rodzin;
- 3) badania wszystkich odwołań, które zainteresowani mogliby wnieść w tym przedmiocie,
- 4) usuwania wszystkich trudności, mogących powstać przy stosowaniu niniejszej konwencji.

Korespondencja, wymieniana przytem między władzami administracyjnymi i kasami francuskimi i polskimi, będzie redagowana w zasadzie w języku francuskim.

Art. 34.

Właściwe władze administracyjne obu krajów wydawać będą za wspólnem porozumieniem i bezpośrednio szczegółowe zarządzenia, konieczne dla wykonania postanowień niniejszej konwencji.

Art. 35.

W razie zajścia sytuacji, wchodzących w zakres niniejszej konwencji, a nie uregulowanych przez nią w sposób wyraźny, władze administracyjne obu krajów porozumieją się ze sobą, celem uregulowania ich zgodnie z duchem niniejszej konwencji.

Art. 36.

Zmiany, które w dalszym ciągu byłyby wprowadzone do ustawodawstwa jednego lub drugiego kraju, a odnosiłyby się do wysokości świadczeń, wypłacanych na podstawie niniejszej konwencji przy zastosowaniu obecnie obowiązującego systemu ubez-

l'un des deux pays, est étendu aux nationaux de l'autre pays pour les pièces à produire aux administrations ou organismes d'assurance de l'un ou l'autre pays.

Article 32.

Tous actes, documents et pièces quelconques à fournir pour l'exécution de la présente convention sont dispensés du visa des autorités diplomatiques ou consulaires.

Article 33.

Les administrations et organismes d'assurance des deux pays intéressés à l'exécution de la présente convention sont, savoir:

pour la France, le Ministère du Travail, de l'Hygiène, de l'Assistance et de la Prévoyance Sociales et la Caisse autonome de retraites des ouvriers mineurs;

pour la Pologne, le Ministère du Travail et de l'Assistance Sociale et le Ministère de l'Industrie et du Commerce, la Spółka Bracka à Tarnowskie Góry, le Zakład Ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa à Królewska Huta et le Zakład Ubezpieczenia pracowników umysłowych à Królewska Huta qui correspondent directement entre eux:

- 1) pour la transmission éventuelle des renseignements relatifs au compte d'assurance des assurés qui passeront d'un pays dans l'autre;
- 2) pour la détermination du montant des prestations à servir aux assurés ou à leurs ayants droit;
- 3) pour l'examen de toutes les réclamations que les intéressés présenteraient à ce sujet;
- 4) pour le règlement de toutes les difficultés que pourrait soulever l'application de la présente convention.

Les correspondances ainsi échangées entre les administrations et les caisses françaises et polonaises seront rédigées, en principe, en langue française.

Article 34.

Les administrations compétentes de deux pays arrêteront, d'un commun accord et directement, les mesures de détail nécessaires pour l'exécution des dispositions de la présente convention.

Article 35.

Si des situations entrant dans le cadre de la présente convention mais non réglées explicitement par elle venaient à se présenter, les Administrations de deux pays s'entendraient pour les régler conformément à l'esprit de la présente convention.

Article 36.

Les modifications qui seraient ultérieurement apportées à la législation de l'un ou de l'autre pays en ce qui concerne le chiffre des prestations servies en vertu de la présente convention par application du régime d'assurance des ouvriers et employés de mi-

pieczenia robotników i pracowników umysłowych, zatrudnionych w górnictwie, będą stosowane na mocy samego prawa wobec obywateli drugiego kraju.

Rozciągnięcie systemu ubezpieczenia robotników i pracowników umysłowych, zatrudnionych w górnictwie, na nowe kategorie uprawnionych, jak również zmiany, dotyczące warunków korzystania ze świadczeń obecnie istniejących, będą stanowiły przedmiot specjalnych układów między obu rządami.

W razie, gdyby obecne klasy zarobkowe zostały zmienione przez polskie ustawodawstwo, właściwe władze administracyjne obu krajów porozumieją się co do zastąpienia wymienionych w niniejszej konwencji klas zarobkowych przez inne klasy zarobkowe.

Art. 37.

Wszystkie trudności, dotyczące stosowania niniejszej konwencji, które nie będą mogły być usunięte za wspólnym porozumieniem pomiędzy właściwymi władzami administracyjnymi obu krajów, będą, nawet na wniosek tylko jednej ze stron, oddawane do decyzji trzech rozjemców, wyznaczonych jeden przez Francję, drugi przez Polskę, a trzeci za wspólnym porozumieniem przez Francję i Polskę. W wypadku, gdyby oba Państwa nie mogły osiągnąć porozumienia, zwrócą się one do Dyrektora Międzynarodowego Biura Pracy z prośbą o wyznaczenie trzeciego rozjemcy. Rozjemcy będą mieli za zadanie rozstrzygnięcie tych trudności zgodnie z postanowieniami i duchem niniejszej konwencji.

Art. 38.

Robotnicy i pracownicy umysłowi, zatrudnieni w przedsiębiorstwach, podlegających systemowi emerytur górniczych (i członkowie ich rodzin), obywatele polscy, będą korzystali narówni z obywatelami francuskimi bez żadnych ograniczeń czy zastrzeżeń ze wszystkich świadczeń, przewidzianych przez ustawodawstwo o ubezpieczeniu ogólnem na wypadek niezdolności do pracy i na starość, o ubezpieczeniu górniczem i o ubezpieczeniu funkcyjarskich prywatnych, obowiązujące w Departamentach Bas-Rhin, Haut-Rhin i Moselle.

Specjalny układ, zawarty przez właściwe władze administracyjne obu Państw, unormuje zgodnie z zasadami niniejszej konwencji stosowanie do robotników i pracowników umysłowych jednego i drugiego kraju, zatrudnionych w przedsiębiorstwie, podlegającym systemowi emerytur górniczych:

z jednej strony — ustawodawstwa o ubezpieczeniu ogólnem na wypadek niezdolności do pracy i na starość, ubezpieczenia górniczego i ubezpieczenia funkcyjarskiego prywatnych, obowiązującego w departamentach Bas-Rhin, Haut-Rhin i Moselle;

z drugiej strony — ustawodawstwa o ubezpieczeniu ogólnem na wypadek niezdolności do pracy i na starość, ubezpieczenia górniczego i ubezpieczenia pracowników umysłowych, obowiązującego w Polsce.

Układ ten ustali przepisy porządkowe i szczegółowe, niezbędne dla jego zastosowania.

Art. 39.

Niniejsza konwencja, która uchyla w odniesieniu do robotników i pracowników umysłowych, za-

nes actuellement en vigueur, seront étendues de plein droit aux nationaux de l'autre pays.

L'extention du régime d'assurance des ouvriers mineurs et employés des mines à de nouvelles catégories de bénéficiaires ainsi que les modifications aux conditions d'admission aux avantages actuellement existants feront l'objet d'arrangements spéciaux entre les deux gouvernements.

Dans le cas où les classes actuelles de salaire seraient modifiées par la législation polonaise, les administrations compétentes des deux pays s'entendront pour remplacer les classes de salaire mentionnées dans la présente convention par d'autres classes de salaire.

Article 37.

Toutes les difficultés relatives à l'application de la présente convention qui n'auraient pu être réglées d'un commun accord entre les administrations compétentes de deux pays seront, même sur la demande d'une seule des parties, soumises au jugement de trois arbitres, désignés l'un par la France, l'autre par la Pologne, et le troisième d'un commun accord par la France et la Pologne. Au cas, où les deux États ne pourraient tomber d'accord, le Directeur du Bureau International du Travail sera prié de désigner le troisième. Les arbitres auront pour mission de résoudre ces difficultés selon les dispositions et l'esprit de la présente convention.

Article 38.

Les ouvriers et employés occupés dans des exploitations soumises au régime de retraites des ouvriers mineurs (et leurs ayants droit) de nationalité polonaise bénéficieront sans aucune restriction ou réserve de toutes les prestations prévues par la législation sur l'assurance générale d'invalidité-vieillesse, l'assurance minière et l'assurance des employés privés en vigueur dans les départements du Bas-Rhin, du Haut-Rhin et de la Moselle, sur le pied d'égalité avec les ressortissants français.

Un arrangement spécial conclu par les administrations compétentes des deux États réglera, conformément aux principes de la présente convention, l'application aux ouvriers et employés de l'un et de l'autre pays occupés dans une exploitation soumise au régime de retraites des ouvriers mineurs:

d'une part, de la législation d'assurance générale d'invalidité-vieillesse, l'assurance minière et l'assurance des employés privés en vigueur dans les départements du Bas-Rhin, du Haut-Rhin et de la Moselle;

d'autre part, de la législation d'assurance générale d'invalidité-vieillesse, de l'assurance minière et de l'assurance des travailleurs intellectuels en vigueur en Pologne.

Cet arrangement précisera les mesures d'ordre et de détails nécessaires à son application.

Article 39.

La présente convention, qui abroge, en ce qui concerne les ouvriers et employés de mines, les dispo-

trudnionych w górnictwie, postanowienia art. 1 polsko-francuskiej konwencji z dnia 14 października 1920 r., dotyczącej pomocy i opieki społecznej, będzie przedłożona do ratyfikacji obydwóch parlamentów możliwie najwcześniej.

Dokumenty ratyfikacyjne będą wymienione w czasie możliwie najbliższym w Paryżu.

Będzie ona stosowana od chwili wymiany dokumentów ratyfikacyjnych. Będzie ona obowiązywała przez rok i będzie odnawiana, milcząco z roku na rok, o ile nie nastąpi wypowiedzenie, które winno być notyfikowane na trzy miesiące przed upływem każdego terminu.

W wypadku wypowiedzenia postanowienia niniejszej konwencji będą nadal stosowane względem ubezpieczonych i członków ich rodzin, których prawa do świadczeń powstały przed dniem, w którym wymieniona konwencja przestanie obowiązywać.

Sporządzono w Warszawie, dnia 21 grudnia 1929 r. w dwóch egzemplarzach, z których każde Państwo posiada po jednym oryginalne.

August Zaleski
Jerzy Drecki
B. Nakonecznikoff
Tadeusz Dalbor

J. Laroche
Ch. Picquenard
G. Lange
P. Pouillot

Zaznajomiwszy się z powyższą konwencją uznaliśmy ją i uznajemy za słuszną zarówno w całości, jak i każde z postanowień w niej zawartych; oświadczamy, że jest przyjęta, ratyfikowana i potwierdzona i przyrzekamy, że będzie niezmiennie zachowywana.

Na dowód czego wydaliśmy Akt niniejszy, opatrzone pieczęcią Rzeczypospolitej.

W Warszawie, dnia 6 czerwca 1931 r.

(—) I. Mościcki

Przez Prezydenta Rzeczypospolitej
Prezes Rady Ministrów

(—) A. Prystor

Minister Spraw Zagranicznych

(—) August Zaleski

L. S.

sitions de l'article 1-er de la convention franco-polonaise du 14 octobre 1920 relative à l'assistance et à la prévoyance sociales sera soumise, aussitôt que possible, à la ratification des deux Parlements.

Les instruments de ratification seront échangés aussitôt que possible à Paris.

Elle sera applicable dès que les ratifications auront été échangées. Elle aura une durée d'un an et sera renouvelée tacitement d'année en année, sauf dénonciation qui devra être notifiée trois mois avant l'expiration de chaque terme.

En cas de dénonciation, les stipulations de la présente convention resteront applicables à l'égard des assurés et des ayants droit dont les droits aux prestations seront nés avant la date, à laquelle la convention susdite cessera d'être en vigueur.

Fait à Varsovie, le 21 décembre 1929, en deux exemplaires dont chacun des États possède un original.

August Zaleski
Jerzy Drecki
B. Nakonecznikoff
Tadeusz Dalbor

J. Laroche
Ch. Picquenard
G. Lange
P. Pouillot

Après avoir vu et examiné ladite Convention, Nous l'avons approuvée et approuvons en toutes et chacune des dispositions qui y sont contenues; déclarons qu'elle est acceptée, ratifiée et confirmée et promettons qu'elle sera inviolablement observée.

En Foi de Quoi, NOUS avons donné les présentes, revêtues du Sceau de la République.

A Varsovie, le 6 juin 1931.

(—) I. Mościcki

Par le Président de la République
Le Président du Conseil des Ministres

(—) A. Prystor

Le Ministre des Affaires Étrangères

(—) August Zaleski

L. S.

691.

OŚWIADCZENIE RZĄDOWE

z dnia 30 lipca 1934 r.

w sprawie wymiany dokumentów ratyfikacyjnych konwencji między Polską a Francją dotyczącej ubezpieczenia na starość, na wypadek niezdolności do pracy i śmierci robotników i pracowników umysłowych, zatrudnionych w górnictwie.

Podaje się niniejszem do wiadomości, że w wykonaniu art. 39 konwencji między Polską a Francją, dotyczącej ubezpieczenia na starość, na wypadek niezdolności do pracy i śmierci robotników i pracowników umysłowych, zatrudnionych w górnictwie, podpisanej w Warszawie dnia 21 grudnia 1929 r., nastąpiła w Paryżu w dniu 30 czerwca 1934 r. wymiana dokumentów ratyfikacyjnych powyższej konwencji.

Minister Spraw Zagranicznych: Beck